Зялёнае фінансаванне

Развіццё зялёнай эканомікі патрабуе значных інвестыцый у новыя тэхналогіі і сектары, якія стануць асновай будучага эканамічнага росту. У стратэгіі ўстойлівага развіцця і Нацыянальным плане па зялёнай эканоміцы Беларусі гаворыцца пра неабходнасць развіцця зялёнага фінансавання, аднак далей за агульныя згадкі справа не ідзе.

- На сайце дзяржаўных закупак няма пошуку "зялёных" праектаў, а паводле BEROC 42% апытаных прадпрымальнікаў не разумеюць сутнасці зялёных дзяржаўных закупак.

- У снежні 2022 г.Мінфін выпусціў зялёныя аблігацыі, іх набылі расейскія інвестары.
- Рэйтынгавае агенцтва BIK у 2022 г. распрацавала ESG-рэйтынг, які ўжо атрымалі БНБ Банк, Белінвестбанк, АшчадБанк, БСБ Банк і Тэхнабанк.

Некаторыя беларускія банкі ў супрацы з замежнымі і міжнароднымі фінансавымі інстытутамі падтрымлівалі экалагічныя праекты бізнесу. Пасля 2020 г. з-за ўвядзення санкцый міжнародная супраца практычна поўнасцю спынілася.

Чаму неабходна рэфармаваць сістэму фінансавання зялёнай эканомікі?

Штучнае стрымліванне развіцця зялёнай эканомікі і неспрыяльны інвестыцыйны клімат прывялі да недахопу зялёных праектаў на рынку і сыходу з краіны фундатараў.

1. **Зялёнае фінансаванне не можа развівацца без комплекснай заканадаўчай базы**, сертыфікацыі і верыфікацыі фінансавых інструментаў, спецыялізаваных фондаў і банкаў. Патрабуецца стварэнне нацыянальнай сістэмы, якая ўключае таксанамію зялёных праектаў, аўдыт зялёных фінансавых інструментаў, ацэнку экалагічнай рызыкі.

2. У банкаўскай сферы **зялёнае фінансавання развівалася дзякуючы ініцыятыве банкаў**, без распрацоўкі адпаведнага заканадаўства і дапамогі дзяржавы. Цяпер большасць ініцыятыў прыпыненая з-за спынення міжнароднай супрацы, зніжэння зацікаўленасці дзяржавы, бізнесу і насельніцтва.

3. Фінансавыя арганізацыі і кампаніі Беларусі **не ўдзельнічаюць у міжнародных зялёных ініцыятывах**, такіх як Прынцыпы экватара, не прытрымліваюцца прынцыпаў Міжнароднай асацыяцыі рынку капіталу *(ICMA)* аб выпуску зялёных і ўстойлівых аблігацый, і, адпаведна, не выходзяць на міжнародныя рынкі ўстойлівага капіталу. Гэтыя ініцыятывы сёння цяжка рэалізаваць з-за санкцый і рэпутацыйнай рызыкі для замежных інвестараў, якія не хочуць укладвацца ў «таксічныя» праекты.

Для развіцця зялёнай эканомікі Беларусь можа **выкарыстоўваць досвед Еўрапейскага саюза**. ЕС паставіў мэту перайсці да кліматычна нейтральнай эканомікі, прыняўшы Еўрапейскі зялёны курс (ЕЗК). Для фінансавання палітыкі распрацаваныя комплексная праграма для **перанакіравання інвестыцый на развіццё зялёнай эканомікі** і зялёная таксанамія.

Зялёная таксанамія *вызначае, якія віды дзейнасці з'яўляюцца ўстойлівымі і адпавядаюць экалагічным мэтам: зніжэнне выкідаў, адаптацыя да змены клімату, устойлівае выкарыстанне водных рэсурсаў, цыркулярная эканоміка, зніжэнне забруджвання, абарона і аднаўленне біяразнастайнасці і экасістэм.*

ЕС плануе прыцягнуць больш за 1 трлн. € інвестыцый на працягу 10 гадоў, выкарыстоўваць даходы ад продажу квот на выкіды і стымуляваць бізнес быць больш экалагічным кляхам укаранення ESG-справаздачнасці (ацэнка ўздзеяння на навакольнае асяроддзе, соцыум, карпаратыўнае кіраванне).

Для палягчэння трансфармацыі эканомікі створаны механізм справядлівага пераходу, платформа тэхнічнага спрыяння і рэкамендацый, планы дзеянняў і шэраг іншых дакументаў.

Карысць для беларусаў

Развіццё зялёнага фінансавання стане стымулам для развіцця зялёнай эканомікі і росту інвестыцый. Будуць створаныя новыя працоўныя месцы ў фінансавай сферы, дзяржаўным кіраванні, сувязях з грамадскасцю, бізнес-кансультаванні, навуцы і адукацыі. Інвестыцыі дазволяць прадпрымальнікам развіваць вытворчасць і ствараць новыя бізнесы, а ўсім беларусам – атрымаць ільготнае фінансаванне на энергаэфектыўны дом або экалагічны аўтамабіль.

Як развіваць зялёнае фінансаванне ў Беларусі?

Абавязковымі ўмовамі развіцця зялёнага фінансавання ў Беларусі з'яўляецца станаўленне ўстойлівай эканомікі, паляпшэнне іміджу Беларусі на міжнароднай арэне, стварэнне спрыяльнага інвестыцыйнага клімату і развіццё міжнароднай супрацы.

Задачы	Практычная рэалізацыя
1. Стварыць нарматыўную і метадалагічную базу	
- Распрацоўка законаў і нарматыўных актаў аб зялёным фінансаванні - Прывядзенне нацыянальнага заканадаўства ў адпаведнасць з міжнароднай практыкай - Удасканаленне зялёнага падаткаабкладання	- Распрацаваць план дзеянняў для развіцця зялёных фінансаў - Стварыць зялёную таксанамію паводле прыкладу ЕС - Распрацаваць сістэму верыфікацыі і сертыфікацыі зялёных аблігацый і іншых механізмаў - Стварыць метадалогію ацэнкі інвестыцыйнай прывабнасці і экалагічнай эфектыўнасці праектаў - Укараніць правілы зялёнай рызыкі менеджменту ў банках - Увесці нефінансавую справаздачнасць кампаній (ESG) - Стварыць сістэму гандлю квотамі на выкіды CO_2
2. Развіваць зялёныя фінансавыя механізмы	
- Падтрымка зялёных банкаў і праектаў - Далучэнне фінансавых інстытутаў да міжнародных зялёных ініцыятыў - Ацэнка ўстойлівасці фінтэх прадуктаў - Павышэнне экалагічнай і фінансавай пісьменнасці насельніцтва і бізнесу	- Стымуляваць банкі павялічваць долю зялёных праектаў праз рэгуляцыі, падаткі і фінансавую падтрымку з боку дзяржавы - Развіваць зялёныя дзяржаўныя закупкі - Заахвочваць выпуск зялёных аблігацый, крэдытаў, пазык, іпатэкі, страхавых і лізінгавых прадуктаў - Распрацаваць маркіроўку зялёнай іпатэкі - Арганізаваць на Беларускай валютна-фондавай біржы секцыю зялёных даўгавых інструментаў - Стварыць платформу зялёнага фінансавання паводле прыкладу ЕС - Рыхтаваць кадры для экалагічнага менеджменту
3. Развіваць інвестыцыйны рынак	
- Спрыянне развіццю высокатэхналагічных зялёных праектаў - Стварэнне механізму абароны інвестыцый, у т.л. за кошт развіцця страхавання - стварэнне інстытута пенсійных фондаў - Фармаванне экасістэмы зялёных стартапаў - Станаўленне рынку фінтэху - Развіццё венчурнага фінансавання	- Распрацаваць інвестыцыйны план і стратэгію развіцця зялёнай эканомікі Беларусі - Сфармаваць Кліматычны фонд (зялёных падаткаў, продаж квот) - Скараціць колькасць абавязковых відаў страхавання; развіваць лічбавае страхаванне, у т.л. у сферы фінансавання ўстойлівых праектаў - Укараняць прынцыпы ESG пры фінансаванні - Прыцягваць пенсійныя фонды да зялёнага інвеставання - Узмацняць арыентацыю фінтэху на ўстойлівыя праекты - Ствараць інкубатары, акселератары, хакатоны, «пясочніцы» - Удасканальваць заканадаўства ў галіне венчурнага фінансавання - Развіваць рынак экасістэмных паслуг

Крыніцы фінансавання зялёнай эканомікі

Рэсурсы зялёнай эканомікі: нацыянальная сістэма гандлю квотамі на выкіды, экалагічныя падаткі, зніжэнне выдаткаў на сыравіну і энерганосьбіты (да 2% ВУП) і шкоды ад забруджвання паветра і змены клімату (да 6% ВУП), развіцця АКЭ (каля 65 млрд. $ да 2050 г.)

Унутраныя рэсурсы Беларусі: прыватызацыя, рэформа дзяржаўных закупак і пенсійнай сістэмы, рэсурсы банкаў і фінансавых інстытутаў, накапленні насельніцтва.

Міжнародная падтрымка: План эканамічнай дапамогі для Беларусі (3 млрд. €), праграмы Усходняга партнёрства, ПРААН, ГЭФ.

Інвестыцыі ЕБРР, ЕІБ, МФК і іншых фінансавых інстытутаў.

Аўтаркі: Анастасія Лузгіна, Аляксандра Мамаева
Падрыхтавана CASE у супрацы з Эканамічнай камандай
Офіса Святланы Ціханоўскай пры фінансавай падтрымцы MATRA